

Muhasebe Eğitiminde Tutumlar, Kaygılar ve Muhasebe Mesleğinin Geleceğine Yansımaları: Yükseköğretimden Kanıtlar*

Kezban ŞİMŞEK**

Öznur DOĞAN***

ÖZET

Bu çalışma, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutum ve kaygılarını tespit etmek, bu tutum ve kaygıların muhasebe mesleğinin geleceğine yansımalarını değerlendirmek amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma anketi, Kastamonu Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans düzeyindeki 407 öğrenciye çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Araştırma sonuçları, araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik olumlu ya da olumsuz bir tutum içinde olmadıklarını, kaygılarının orta düzeyde olduğunu, muhasebe mesleğini gelecekte icra etmeye yönelik ifadelerle orta düzeyde bir katılım gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Analiz sonuçlarına göre, öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları, kaygı düzeylerini negatif yönlü, gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini pozitif yönlü olarak, muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeyleri ise gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini negatif yönlü olarak etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Muhasebeye İlişkin Tutum ve Kaygılar, Muhasebe Mesleğinin Geleceği.

JEL Sınıflandırması: M40, M41

Attitudes, Anxieties in Accounting Education and Reflections For The Future of The Accounting Profession: Evidence from Higher Education

ABSTRACT

This study was conducted to determine the attitudes and anxieties of accounting students towards accounting courses and to evaluate the reflections of these attitudes and anxieties on the future of the accounting profession. For this purpose, the survey method was used in the study. The research questionnaire was applied online to 407 associate and undergraduate students studying accounting at Kastamonu University. The research results reveal that the students within the scope of the research do not have a positive or negative attitude towards accounting courses, their anxiety is at a moderate level, and they show a moderate level of participation in the statements about performing the accounting profession in the future. According to the results of the analyses, students' attitudes towards accounting courses affect their anxiety levels negatively and their tendency to practice the accounting profession in the future positively. In contrast, their anxiety levels towards accounting courses affect their tendency to practice the accounting profession in the future negatively.

Keywords: Accounting Education, Attitudes and Anxiety About Accounting, Future of the Accounting Profession

Jel Classification: M40, M41

* Published by The Journal of Accounting and Finance. This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence.

Makalede yer alan anket çalışması, Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 5.01.2023 tarihli ve 39 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.

Makale Gönderim Tarihi: 17.04.2024, **Makale Kabul Tarihi:** 12.06.2024, **Makale Türü:** Araştırma Makalesi

** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, İİBF, Finans ve Bankacılık Bölümü, kdemir@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2365-6163.

*** Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Taşköprü MYO, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, ocorbaci@kastamonu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0049-746X.

1. GİRİŞ

Tutum; düşünme, dikkat, yargılama ve problem çözme etkinliklerini kapsayan, bireyin diğer insanlara, olaylara ve maddelere karşı organize ve alışlagelmiş bilişsel sürecini veya psikolojik tepkisini ifade eden bir kavramdır (Lindgren, 1967; Akt: Chen ve diğ. 2013: 2817). Psikolojik bir terim olan kaygı ise kişide gerginlik, endişe ve sınırlılık hissi yaratan duygusal bir durumu ifade etmektedir (Spielberger ve ark. 1983; Akt: Chen ve diğ. 2013: 2817). Eğitimde tutum ve kaygı öğrencilerin akademik başarılarını, kariyer tercihlerini etkileyen önemli unsurlardır. Öğrencilerin bir derse karşı geliştirdikleri tutum, dersteki başarıyı etkilemekte (Monis, 2018: 1), geleceğe yönelik mesleki tercihlerini belirlemektedir. Belirli düzeydeki kaygının öğrencilerin başarı düzeyleri üzerinde olumlu etkisi olduğu kabul edilmekle birlikte, yüksek düzeyde kaygı akademik başarıyı ve mesleki kararları olumsuz etkilemektedir (Bozkurt, 2012: 4). Genel anlamda eğitimde olduğu gibi muhasebe eğitiminde de muhasebe derslerine karşı geliştirilen tutum ve kaygı, gelecekte muhasebe mesleğini icra etme açısından belirleyici unsurlar arasındadır.

Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin gelecekte muhasebe alanında çalışmayı tercih etmesi ya da etmemesi, muhasebe derslerine yönelik sahip olunan olumlu ya da olumsuz tutumdan etkilenebilir (Byrne ve Willis, 2005: 367; Jackling ve Calero, 2006: 419; Mladenovic, 2000: 135; Marriott ve Marriott, 2003: 113). Kariyerin, o kariyere yönelik olarak geliştirilen tutumlarla güçlü bir şekilde ilişki içinde olması teorik olarak makul bir beklentidir (Jackling ve diğ. 2012: 114). Nitekim insanların sahip olduğu algıların kariyer kararlarını etkileyen önemli faktörler olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Holland, 1966; 1973, Akt: Byrne ve Willis, 2005: 368).

Muhasebe, genel anlamda öğrencilerin olumsuz tutum içerisinde oldukları tespit edilen bir alandır. Muhasebe, genellikle sayısal ağırlıklı, kural ezberlemeyi içeren sıkıcı bir alan olarak algılanmaktadır (Cohen ve Hanno, 1993: 219; McDowall ve Jackling, 2010:44; Marriott ve Marriott; 2003: 113). Aksi sonuçlara ulaşılan çalışmalar (Laswad, 2006: 167; Jackling ve diğ., 2012: 113; Kandemir ve diğ., 2016: 133) olsa da çalışmalar çoğunlukla bu genel kanıyı desteklemektedir.

Muhasebe derslerine yönelik tutum, derse yönelik kaygıyı da etkilemektedir (Chen ve diğ. 2013:2815; Buckhaults ve Fisher, 2011: 31). Muhasebe öğrenmeye başlayan öğrenciler için muhasebe derslerinin oldukça zor olarak nitelendirilmesi, muhasebe derslerine karşı yüksek kaygı geliştirilmesine neden olabilmektedir (Borja, 2003, Akt: Buckhaults ve Fisher, 2011: 32). Yüksek kaygı, eğitimin etkinliğini azaltarak derslerde başarısızlığa neden olmakta (Buckhaults ve Fisher, 2011: 31), akademik performansın önündeki en büyük engellerden biri olarak görülmektedir (Clark ve Schwartz, 1989: 149; Malgwi, 2011: 81). Muhasebeye karşı kaygı düzeyi yüksek bir öğrencinin muhasebe alanında çalışmak istememesi de muhtemel bir sonuç olabilmektedir.

Muhasebe mesleğinin geleceği açısından muhasebe alanında gerekli eğitimleri alarak yetkinlik kazanmış, çalışmaya istekli, nitelikli üniversite mezunları önemli bir ihtiyaçtır. Yapılan çalışmalar, muhasebe mesleğinde bu ihtiyacın karşılanması noktasında yaşanan eksikliğin altını çizmektedirler (Felton ve diğ., 1994: 131; Saemann ve Crooker, 1999: 2; Jackling ve Calero, 2006:419; Tan ve Laswad, 2006: 167; Buckhaults ve Fisher 2011: 31). Muhasebe eğitimi açısından öğrencilerin tutumlarının yönünü, kaygı düzeylerini ve unsurlarını

tespit etmek daha etkili bir muhasebe eğitimi vermenin ve muhasebe mesleği adına yaşanan ihtiyacın karşılanması için ilk hareket noktasını oluşturabilir. Öğrencilerin tutum ve kaygılarının tespiti ile eğitimcinin öğrencilerde olumlu tutum geliştirmeye ya da kaygı düzeyini azaltmaya yardımcı olacak öğretim yöntemleri uygulamaya yönelik farkındalığı arttırılabilir. Çünkü muhasebe alanındaki eğitimcilerin, öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı olumlu bir bakış açısına sahip olmalarında önemli rolleri olduğu bir gerçektir. Bu sebeple öğrencilerin muhasebe eğitimi alma deneyimleri, muhasebe bilgi ve becerisini artırmasının yanı sıra, muhasebe mesleğine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemelidir (Marriott ve Marriott, 2003: 113-114; Goh ve Scerri, 2016: 85).

Buckhaults ve Fisher (2011: 35), muhasebe eğitimcilerinin uygun materyaller ve yeni öğretim yöntemleri ile öğrencilerinin kaygılarını azaltabileceklerini ve muhasebe öğrenme motivasyonlarını arttırabileceklerini ifade etmektedirler. Byrne ve Willis (2005: 367), öğrencilerin muhasebeye ilişkin tutumlarının okulda yapılan çalışmalardan, medyadan ve öğretmenlerden etkilendiğini, etkili muhasebeci olma becerisine ve niteliklerine sahip öğrencilerin mesleğe kazandırılması için öğrencilerin muhasebe algılarının olumlu yönde etkilemeye çalışılması gerektiğini göstermektedir. Mladenovic (2000: 135), muhasebeye yönelik olumsuz algıların, alternatif öğrenme yöntemleri kullanılarak olumlu yönde değiştirilebileceğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin muhasebeye ilişkin tutumlarını, büyük ölçüde muhasebe derslerinden ve öğretmenlerden oluşturmaları, muhasebe eğitimcileri için muhasebe öğretiminde gerekli olan coşku ve motivasyonu sağlamanın yanında, muhasebe için gereken beceri setini yansıtan müfredat geliştirme açısından da çıkarımlarda bulunulmasını zorunlu kılmaktadır (Jackling ve Calero, 2006: 419; Marriott ve Marriott, 2003: 113). Duman ve diğerleri (2015: 1840) ne göre, öğrencilerin muhasebe kaygısını azaltmada özgüven etkilidir ve öğrencilerin özgüvenlerini destekleyici uygulamalar ile muhasebe derslerine yönelik kaygılarının azaltılabilmesi mümkündür.

Bu çalışmada, muhasebe eğitimi alan önlisans ve lisans düzeyindeki öğrencilerin muhasebe derslerine ilişkin tutum ve kaygılarının tespit edilmesi, bu tutum ve kaygıların muhasebe mesleğinin geleceğine yansımalarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, verilerin toplanmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma anketi, Kastamonu Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan, önlisans düzeyinde "muhasebe ve vergi uygulamaları", "işletme yönetimi" ile "bankacılık ve sigortacılık", lisans düzeyinde iktisadi ve idari bilimler fakültesinin "işletme" ile "finans ve bankacılık" bölümlerindeki 407 öğrenciye çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Araştırma anketinin güvenilirliği Cronbach Alpha ile hesaplanmış, geçerlilik analizi kapsamında madde ve faktör analizi yapılmıştır. Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının yönü, kaygı düzeyleri ve gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri, araştırma anketi kapsamında geliştirilen ölçeklerin ortalama puanları ile hesaplanmıştır. Tutum, kaygı ve muhasebe mesleğini icra etme değişkenleri arasındaki ilişkiler, korelasyon analizi tekniği, araştırma hipotezleri ise basit doğrusal regresyon analizi tekniği ile test edilmiştir.

2. LİTERATÜR

Bu başlık altında muhasebe eğitiminde tutum, kaygı ile tutum ve kaygının muhasebe mesleğinin geleceğine etkileri üzerine yapılmış çalışmalar kronolojik bir sıra ile sunulmuştur.

Marriott ve Marriott çalışmalarında (2003), lisans düzeyindeki muhasebe öğrencilerinin üniversite deneyiminin, onlara muhasebe mesleğine yönelik olumlu bir tutum sağlayıp sağlamadığını tespit etmişlerdir. Çalışmanın sonuçları, derslerin başlangıcında öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı oldukça olumlu bir tutuma sahip olduklarını, öğrenimlerinin sonunda muhasebeye karşı önemli ölçüde olumsuz tutum geliştirdiklerini göstermektedir. Araştırma, alınan muhasebe eğitiminin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Jackling ve Calero (2006), Avustralya üniversitelerinde lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin, muhasebe çalışmalarına ve muhasebe meslek mensuplarının sahip olması gereken niteliklere ilişkin algılarını araştırdıkları çalışmada, öğrencilerin muhasebeci olarak kariyer yapma niyeti üzerinde tutumun etkisi olduğunu göstermektedir.

Tan ve Laswad (2006), Yeni Zelanda'da bir üniversitede, muhasebeye giriş dersine kayıtlı işletme öğrencilerinin hedefledikleri akademik dalları, muhasebe ve muhasebe dışı alanlarda uzmanlaşmaya yönelik inanç ve tutumlarını incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, anket kullanmışlardır. Öğrencilerin muhasebe ve muhasebe dışı bölümlere yönelik kişisel algıları karşılaştırıldığında, sonuçlar, muhasebe bölümlerinin, muhasebe çalışmalarının ve muhasebe mesleğinin bazı niteliklerine ilişkin olumlu algılara sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

McDowall ve Jackling (2010), lisans öğrencilerinin, bir kariyer, bir disiplin ve bir meslek olarak muhasebeye ve muhasebe mesleğine yönelik tutumlarını ve muhasebecilerin iş faaliyetlerine ilişkin algılarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın bulguları, Marriott ve Marriott (2003)'un üniversitede muhasebe eğitimi almanın muhasebeye yönelik tutumlar üzerinde olumlu bir etkisi olmadığı yönündeki görüşü desteklemektedir.

Buckhaults ve Fisher (2011), eğitimci ve öğrenci için muhasebe kaygısını azaltacak ve muhasebeyi öğretmek için ilgiyi artıracak yeni yöntemleri araştırdıkları çalışmalarında, muhasebe eğitimcileri tarafından yeni yöntemler kullanarak kaygının azaltılabileceğini ve öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirilebileceğini göstermektedirler. Mladenovic tarafından yapılan benzer bir çalışmada da (2000) öğrencilerin muhasebeye yönelik olumsuz algıya sahip oldukları, olumsuz algılarında alternatif öğrenme yöntemleri yoluyla olumlu değişiklikler olduğu ortaya konmuştur.

Malgwi (2011)'nin işletme öğrencileri arasında muhasebe kaygısının önemli belirleyicilerini tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, işletme öğrencilerinin orta düzeyde bir muhasebe kaygısına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer bulgu ise muhasebe kaygısı ile iş deneyimi arasındaki anlamlı, ancak olumsuz ilişkidir. Üç ila beş yıllık iş tecrübesine sahip olanların muhasebe kaygısı konusunda en endişeli olanlar olduğu görülmüştür.

Jackling ve diğerleri çalışmalarında (2012), lisans düzeyindeki Avustralyalı ve uluslararası öğrencilerin muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleğine girme konusundaki tutumlarını tespit etmek amacıyla bir muhasebe tutum ölçeği kullanmışlardır. Araştırmada, genel anlamda öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olduğu, Avustralyalı ve uluslararası öğrencilerin muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleğine yönelik tutumları arasında önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Chen ve diğeri (2013) tarafından muhasebe derslerinde öğrenme tutumu ile öğrenme kaygısı arasındaki ilişkileri araştırmak amacıyla, Tayvan'daki bir üniversitenin konaklama işletmeciliği öğrencileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmada, anket yöntemi kullanılmış, tutum ile kaygı arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Ertuğrul ve Özdemir (2014), muhasebe dersi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin derse yönelik tutumlarını araştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, anket yöntemi kullanmışlardır. Verilerin çözümlenmesinde faktör analizinin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre olumsuz faktörlerin varyansı açıklama oranı, olumlu faktörlerin varyansı açıklama oranından yüksektir.

Duman ve diğeri (2015) çalışmalarında, lisans öğrencilerinin kaygı düzeylerinin muhasebe kaygısı ile ilişkisini ve muhasebe kaygısının unsurlarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin kaygılarının yüksek ya da orta düzeyde olduğunu, ancak bu kaygının muhasebe eğitiminden kaynaklanmadığını, muhasebe kaygısının ise kendine güven, arzu, kaygı, beceriksizlik ve korku olmak üzere beş alt faktörden oluştuğunu göstermektedir.

Varıcı ve Bulut (2015), Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin muhasebe dersi ile ilgili endişelerini ve tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, endişe ve tutum arasında negatif ilişkiler tespit etmişlerdir.

Kandemir ve diğeri (2016), meslek yüksekokullarında muhasebe dersi alan öğrencilerin, muhasebe eğitime bakış açılarını araştırmak amacıyla anket yöntemini kullandıkları çalışmalarında, öğrencilerin muhasebeye bakış açılarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Goh ve Scerri (2016), lisans düzeyindeki otelcilik öğrencilerinin muhasebe eğitime yönelik algılarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, toplam 62 otelcilik öğrencisinin katıldığı görüşme yöntemini kullanmışlardır. Araştırma sonuçları, öğrencilerin tutumlarının muhasebe çalışmaları boyunca dalgalanmasına rağmen, olumlu tutumların olumsuz tutumlardan daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Bekoe ve diğeri tarafından yapılan çalışmada (2018), işletme öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelik tutumları incelenmiş ve muhasebe alanında kariyer yapma niyetleri araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçları, lisede muhasebe ile önceden tanışan ve gelecekte muhasebe mesleği yeterliliğini almak isteyen öğrencilerin, genellikle akranlarına göre muhasebe konusunda daha olumlu bir algıya sahip olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin muhasebe alanında kariyer yapma niyetinin temel belirleyicileri ise kişisel ilgi ve diğer referans gruplarının etkisi olarak bulunmuştur.

Cengiz ve Çetin çalışmalarında (2019), muhasebe dersi alan lisans öğrencilerinde strese neden olan faktörlerle derse yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla anket yöntemi kullanmışlardır. Çalışma, öğrencilerin başarısız olma korkusu ve mezuniyet sonrası ne yapacağını bilememe kaygısı yaşadıklarını, strese neden olan en önemli faktörün öğrenciler arasındaki gruplaşma olduğunu göstermektedir.

Hatane ve diğeri (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğrenme ortamının ve öğrencilerin mevcut bilgiyi geliştirme niyetinin aracılık ettiği bir muhasebe kariyeri seçmeye yönelik tutumları incelenmektedir. Araştırmanın sonuçları, muhasebe öğrencilerinin hem mevcut bilgiyi geliştirme niyetine hem de muhasebe kariyerini seçmeye yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

Karavardar ve Paça (2019) tarafından yapılan çalışmada, işletme lisans öğrencilerinin muhasebe dersine ilişkin algıları ve kaygı düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin muhasebe dersine yönelik bir kaygıları olduğunu ancak muhasebeyi öğrenme, kullanma ve meslek edinme konusunda istekli olduklarını ve artan muhasebe bilgilerinin algılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Yardımcıoğlu ve diğeri tarafından gerçekleştirilen çalışmada (2021), iktisadi ve idari bilimler fakültesinde muhasebe dersi alan öğrencilerin, muhasebe eğitime karşı tutumlarını ve bu tutumların demografik özelliklerle ilişkisini ölçmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin muhasebe derslerini eğlenceli ve motive edici bulmadığı, muhasebe çalışırken kaygılı oldukları, rahat ve sakin olamadıkları belirlenmiştir.

Kaygusuzoğlu ve Coşkun (2021), yükseköğretim kurumları öğrencilerinin ve SMMM bürolarında çalışan ancak mesleki yeterlilik belgesine henüz sahip olmayan muhasebe meslek elemanlarının, muhasebe mesleğine yönelik kaygılarının demografik değişkenler ve bir takım unsurlardan etkilenip etkilenmediğini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre muhasebe mesleğine yönelik kaygı sınıf düzeyine ve ortaöğretimde muhasebe dersi alma durumlarına göre farklılaşmaktadır.

Callimaci ve diğeri tarafından gerçekleştirilen çalışmada (2022), muhasebe eğitimi alan üniversite öğrencilerinde kaygının varlığı ortaya konmuş, akademik ve akademik olmayan faktörlerin bir kombinasyonunun e-öğrenme salgını bağlamında muhasebe öğrencileri arasında kaygıyı tetiklediği tespit edilmiştir.

Gökoğlan ve Kök (2022), muhasebe eğitimi alan lisans öğrencilerinin muhasebeye yönelik tutumlarını metaforlar yoluyla tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, öğrencilerin büyük çoğunluğunun muhasebe hakkında olumsuz bir görüşe sahip olduğu, muhasebenin zor, sıkıcı, bunaltıcı, karmaşık bir ders olarak görüldüğü sonuçlarına ulaşmışlardır.

Bu çalışmada sadece muhasebe derslerine yönelik tutum ve kaygı değil, öğrencilerin gelecekte muhasebe mesleğini icra etmeye yönelik eğilimleri de ele alınmaktadır. Aynı zamanda, öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutum ve kaygılarının gelecekte muhasebe mesleğini icra etmeye yönelik eğilimlerini nasıl etkilediği de değerlendirilmektedir. Bu yönüyle çalışma bütüncül bir bakış açısı sağlayarak diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

3. METODOLOJİ

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Kastamonu Üniversitesi'nde muhasebe dersi alan önlisans ve lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine ilişkin tutum ve kaygılarını tespit etmek, bu tutum ve kaygıların muhasebe mesleğinin geleceğine yansımalarını değerlendirmektir.

3.2. Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamını, Kastamonu Üniversitesi'nde muhasebe dersi alan önlisans ve lisans düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma anketi, önlisans düzeyinde meslek yüksekokullarının “muhasebe ve vergi uygulamaları”, “işletme yönetimi” ile “bankacılık ve sigortacılık”, lisans düzeyinde iktisadi ve idari bilimler fakültesinin “işletme” ile “finans ve bankacılık” bölümlerindeki öğrencilere çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Uygulama sonrasında 407 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan çalışmalarında (2004:40), 1.000.000 evren sayısı için 384 örneklem sayısının yeterli olduğunu belirtmektedirler. Hair vd. (1998:100), örnek büyüklüğünün ölçekler ile gözlenen değişken sayısının 10 katı olmasının kabul edilebilir olduğunu, başka bir deyişle ölçeklerde yer alan her bir ifade için en az 10 örneklem olması gerektiğini ifade etmektedirler. Araştırma kapsamında uygulanan ölçeklerde toplam 40 ifade yer almaktadır. Her iki çalışmadan da hareketle 407 katılımcı sayısı, araştırma kapsamında gerçekleştirilecek analizler için yeterli kabul edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Soruları ve Hipotezleri

Araştırma amacı ile ilişkili araştırma soruları ve hipotezleri şöyledir;

1. Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının yönü nedir?
2. Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygılarının düzeyi nedir?
3. Öğrencilerin gelecekte muhasebe mesleğini icra etme durumlarına ilişkin ifadelere katılım düzeyi nedir?

H1: Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları muhasebe derslerine ilişkin kaygı düzeylerini anlamlı olarak etkilemektedir.

H2: Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini anlamlı olarak etkilemektedir

H3: Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeyleri gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini anlamlı olarak etkilemektedir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, 4 bölümden oluşmuş, birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin 4 soru yer almıştır. Anketin ikinci bölümünde, muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarını tespit etmek amacı ile geliştirilen tutum ölçeği altında 10 olumlu 10 olumsuz toplam 20 ifade yer almıştır. Anketin üçüncü bölümünde, muhasebe dersi alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeylerini tespit etmek amacı ile geliştirilen kaygı ölçeği altında 15 ifade yer almıştır. Anketin son bölümünde ise muhasebe dersi alan öğrencilerin, gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini tespit etmeye yönelik ölçek altında 5 ifadeye yer verilmiştir. Ölçek ifadeleri, Likert tipi beşli ölçek ile “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde derecelendirilmiştir. Geliştirilen ölçek ifadelerinin oluşturulmasında, muhasebe eğitiminde tutum, algı ve kaygı ile ilgili literatürden ve yapılmış olan çalışmalardan yararlanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS Paket programı kullanılmıştır. SPSS paket programına aktarılan veriler, analiz öncesinde düzenlenmiş, tutum ölçeğinde yer alan 10 olumsuz ifade ters kodlama yapılarak düzeltilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliği, Cronbach Alpha ile hesaplanmış, geçerlilik analizi kapsamında madde ve faktör analizi yapılmıştır. Demografik değişkenler için frekans analizleri gerçekleştirilmiş, araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiler korelasyon analizi tekniği, araştırma hipotezleri ise basit doğrusal regresyon analizi tekniği ile test edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Verilerin Normallik Varsayımına İlişkin Bulgular

Verilerin normallik dağılımını hesaplamakta Skewness ve Kurtosis değerleri kullanılmaktadır. Verilerin normallik varsayımını karşılayıp karşılamadığına ilişkin literatürde farklı yaklaşımlar vardır. Bazı yazarlar Skewness ve Kurtosis değerlerinin $\pm 1,0$ arasında olması gerektiğini ifade ederken (Hair vd, 2013: 35), bazı yazarlar bu değerlerin $\pm 1,5$ arasında olması gerektiğini ifade etmektedir (Tabachnick and Fidell, 2013: 808). George ve Mallery (2012)’e göre ise $\pm 1,0$ arasındaki basıklık değeri mükemmel olarak kabul edilmekte, ancak çoğu durumda $\pm 2,0$ arasındaki bir değer de kabul edilebilir bulunmaktadır. Araştırma kapsamında geliştirilen ölçekler ile toplanılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ilişkin Skewness ve Kurtosis değerleri Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Verilerin Skewness ve Kurtosis Değerleri

Ölçekler	Maddeler	Skewness	Kurtosis	Ölçekler	Maddeler	Skewness	Kurtosis
Tutum	1	-,607	,316	Kaygı	1	-,413	-,314
	2	-,777	,588		2	-,200	-,671
	3	-,829	,729		3	,212	-,624
	4	-,517	-,082		4	,098	-,824
	5	-,767	,439		5	,175	-,770
	6	-,063	-,574		6	,610	-,219
	7	-,094	-,483		7	,693	-,018
	8	-,427	-,456		8	-,641	-,602
	9	-,236	-,740		9	-,153	-,885
	10	-,209	-,383		10	-,056	-,852
	11	-,413	-,616		11	-,068	-,683

	12	-,261	-,720		12	-,526	-,454
	13	-,544	-,631		13	-,491	-,618
	14	-,754	-,011		14	-,148	-1,012
	15	-,801	,033		15	-,183	-,941
	16	-,062	-,700	Muhasebe Mesleğini İcra Etme	1	-,498	-,475
	17	-,495	-,394		2	-,523	-,411
	18	-,247	-,886		3	-,400	-,577
	19	-,518	-,272		4	-,078	-,870
	20	-,525	-,231		5	-,279	-,741

Verilerin normallik dağılımına ilişkin bulguların sunulduğu Tablo 1' e bakıldığında; verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin $\pm 1,5$ arasında olduğu görülmektedir. Bu sebeple verilerin normal dağılıma sahip olduğunu ifade etmek mümkündür.

4.2. Ölçeklerin Güvenirlik Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmanın güvenirliliği, geliştirilmek istenen alt ölçekler için Cronbach Alpha katsayısı (α) ile hesaplanmış, Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçek Cronbach Alfa İç Tutarlılık Katsayıları

Tutum Ölçeği	0,933
Kayıgı Ölçeği	0,926
Muhasebe Mesleğini Değişkenleri Ölçeği	0,915

Alfa (α) katsayısının 0.80-1.00 aralığında olması ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış, 2018: 405). Buradan hareketle, araştırma kapsamında geliştirilen üç ölçeğin de yüksek derecede güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

4.3. Ölçeklerin Madde ve Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Madde analizinde madde toplam korelasyonu 0,30-0,39 arasında olan maddeler iyi madde olarak kabul edilmekte ve düzeltme yapılmadan ölçekte tutulabilmektedir. Madde toplam korelasyonu 0,40'dan büyük olan maddelerin ise çok iyi ayırt ediciliğe sahip olduğu ifade edilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013:123). Ölçeklerin madde ve faktör analizine ilişkin bulgular aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3. Tutum Ölçeği Madde Analizi Bulguları

Değişkenler	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Ölçeğin Güvenirliliği	Değişkenler	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Ölçeğin Güvenirliliği
1	,760	,927	11	,724	,928
2	,579	,930	12	,705	,928
3	,548	,931	13	,753	,927
4	,440	,933	14	,432	,933
5	,364	,934	15	,440	,933
6	,651	,929	16	,625	,930
7	,711	,928	17	,493	,932
8	,724	,928	18	,626	,930
9	,684	,928	19	,698	,928
10	,632	,929	20	,754	,927

* Ölçek Güvenirliliği: ,933

Tablo 3 incelendiğinde; güvenilirliği % 93,3 olan tutum ölçeğinin madde-toplam korelasyonlarının 0,364 ile 0,760 arasında değiştiği görülmektedir. Bu sebeple ölçekte yer alan maddelerin tamamı ölçeğin toplam puanını yordamakta ve maddelerin ölçeğin tümü ile olan tutarlılığı yeterli bulunmaktadır.

Tablo 4. Kaygı Ölçeği Madde Analizi Bulguları

Değişkenler	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Ölçeğin Güvenirliği
1	,525	,925
2	,687	,920
3	,692	,920
4	,659	,921
5	,706	,920
6	,631	,922
7	,524	,925
8	,661	,921
9	,748	,918
10	,655	,921
11	,409	,928
12	,707	,920
13	,700	,920
14	,708	,919
15	,696	,920

* Ölçek Güvenirliği: ,926

Tablo 4 incelendiğinde; güvenilirliği % 92,6 olan ve madde-toplam korelasyonları 0,409 ile 0,748 arasında değişen kaygı ölçeğinin maddelerinin tamamının ölçeğin toplam puanını yordadığı ve maddelerin ölçeğin tümü ile olan tutarlılığının yeterli olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği Madde Analizi Bulguları

Değişkenler	Madde-Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Ölçeğin Güvenirliği
1	,832	,886
2	,876	,877
3	,823	,888
4	,677	,918
5	,717	,910

* Ölçek Güvenirliği: ,915

Tablo 5' e bakıldığında güvenilirliği % 91,5 olan ve madde-toplam korelasyonları 0,677 ile 0,876 arasında değişen ölçeğin maddelerinin tamamının ölçeğin toplam puanını yordadığı ve maddelerin ölçeğin tümü ile olan tutarlılığının yeterli olduğu görülmektedir.

Madde analizi sonrasında ölçeklere faktör analizi kapsamında temel bileşenler analizi uygulanmıştır. Ölçeklerin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett testleri uygulanmış ve Tablo 6' da sunulmuştur.

Tablo 6. Ölçeklere İlişkin KMO ve Barlett Testi Bulguları

Ölçekler	KMO Değeri	Barlett Testi		
		Yaklaşık Değeri	Ki-Kare	Serbestlik Derecesi
Tutum Ölçeği	,933	5175,734	190	,000
Kaygı Ölçeği	,927	3775,748	105	,000
Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği	,874	1565,050	10	,000

Tablo 6' ya bakıldığında üç ölçeğin de Barlett testi sonucunun 0,05 düzeyinde anlamlı ($p=0,000<0,05$) olduğu ve sırasıyla KMO değerlerinin 0,933, 0,927 ve 0,874 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu bulgular ölçeklerde yer alan maddelerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Faktörlerin oluşturulmasında Özdeğer (Eigenvalue) istatistiği 1' den büyük olan faktörler anlamlı kabul edilmiş ve Direct Oblimin rotasyonu uygulanarak döndürme (rotasyon) işlemi yapılmıştır. Yapılan özdeğer istatistiğine bağlı faktör sayısı ve açıklanan varyans yüzdesine ilişkin bulgular Tablo 7' de sunulmuştur.

Tablo 7. Özdeğer İstatistiğine Bağlı Faktör Sayıları ve Açıklanan Varyans Yüzdesine İlişkin Bulgular

Ölçekler	Faktörler	İlk Özdeğerler			Döndürülmüş Yüklerin Kareler Toplamı		
		Toplam	Varyans (%)	Kümülatif (%)	Toplam	Varyans (%)	Kümülatif (%)
Tutum Ölçeği	1	9,036	45,178	45,178	9,036	45,178	45,178
	2	2,298	11,489	56,666	2,298	11,489	56,666
	3	1,560	7,802	64,468	1,560	7,802	64,468
Kaygı Ölçeği	1	7,445	49,632	49,632	7,445	49,632	49,632
	2	1,896	12,639	62,271	1,896	12,639	62,271
Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği	1	3,755	75,091	75,091	3,755	75,091	75,091

Tablo 7 incelendiğinde tutum ölçeğinde özdeğer istatistiği 1'den büyük olan 3 faktörlü bir yapı ortaya çıktığı görülmektedir. Birinci faktör toplam varyansın % 45,178'ini, ikinci faktör toplam varyansın % 11,489'unu, üçüncü faktör toplam varyansın % 7,802'sini ve üç faktör birlikte toplam varyansın % 64,468'ini açıklamaktadır. Kaygı ölçeğine ilişkin bulgulara bakıldığında özdeğer istatistiği 1'den büyük olan 2 faktörlü bir yapı ortaya çıktığı görülmektedir. Birinci faktör toplam varyansın % 49,632'sini, ikinci faktör toplam varyansın % 12,639'unu ve iki faktör birlikte toplam varyansın % 62,271'ini açıklamaktadır. Muhasebe mesleğini icra etme ölçeği altında ise özdeğer istatistiği 1'den büyük olan tek faktörlü bir yapının ortaya çıktığı ve tek faktörlü yapının varyansın %75,091'ini açıkladığı görülmektedir. Sosyal bilimlerde bu oranın %50'nin üzerinde çıkması yeterli kabul edilmektedir. Bu sebeple ölçekler altındaki faktörlerin oldukça iyi bir açıklama oranına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

3.4. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 8. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımları

Demografik Özellikler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Kadın	225	55,3
	Erkek	182	44,7
Yaş	20 ve altı	159	39,1
	21-23	213	52,3
	24-27	22	5,4
	28 ve üzeri	13	3,2
Eğitim Düzeyi	Önlisans	186	45,7
	Lisans	221	54,3
Sınıf	1. Sınıf	192	47,2
	2. Sınıf	92	22,6
	3. Sınıf	56	13,8
	4. Sınıf	67	16,5

Araştırmaya katılan 407 öğrencinin demografik özelliklerine ilişkin bulgulara bakıldığında; katılımcıların %55,3'ünün kadın, %44,7'sinin ise erkek olduğu, %39,1'inin 20 yaş ve altında, %52,3'ünün 21-23 yaş arasında, %5,4'ünün 24-27 yaş arasında ve %3,2'sinin 28 yaş ve üzerinde olduğu, %45,7'sinin önlisans, %54,3'ünün lisans düzeyinde eğitim gördüğü, %47,2'sinin 1. Sınıf, %22,6'sının 2. Sınıf, %13,8'nin 3.sınıf ve %16,5'inin 4.sınıf öğrencisi olduğu belirlenmiştir.

4.5. Ölçek Ortalama Puanlarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında tutum ölçeği, kaygı ölçeği ve muhasebe mesleğini icra etme ölçeklerinin ortalama puanları hesaplanarak katılımcıların muhasebe derslerine yönelik tutumlarının yönü, kaygılarının düzeyi ve gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Ölçek ortalama puanlarına ilişkin bulgular Tablo 9' da sunulmuştur.

Tablo 9. Ölçek Ortalama Puanları

	Tutum Ölçeği	Kaygı Ölçeği	Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği
A.O	3,37	3,15	3,36
s.s	0,708	0,783	0,988

Tablo 9' da yer alan sonuçlar, öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının orta düzeyde (3,37) ve kaygılarının orta düzeyde (3,15) olduğunu, muhasebe mesleğini gelecekte icra etmeye yönelik ifadelerle orta düzeyde (3,36) bir katılım gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

4.6. Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Değişkenler arasındaki ilişkileri tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizinde, ± 1 aralığında bir değer alan ve "r" ile gösterilen korelasyon katsayısı, 0,30'dan küçükse zayıf; 0,30 ile 0,70 arasında ise orta; 0,70' den büyük ise yüksek düzeyde ilişki anlamına gelmektedir. Pozitif katsayı değişkenlerin birlikte artıp birlikte azaldığını, negatif

katsayı değişkenlerden biri artarken diğerinin azaldığını ya da biri azalırken diğerinin arttığını ifade etmektedir. Korelasyon katsayısı anlamlılık (p) değeri ile birlikte yorumlanmalıdır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013: 185). Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen korelasyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10. Araştırmanın Korelasyon Analizi Sonuçları

		Tutum Ölçeği Değişkeni	Kaygı Ölçeği Değişkeni	Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği Değişkeni
Tutum Ölçeği Değişkeni	r	1	-,546**	,547**
	p		,000	,000
Kaygı Ölçeği Değişkeni	r	-,546**	1	-,181**
	p	,000		,000
Muhasebe Mesleğini İcra Etme Ölçeği Değişkeni	r	,547**	-,181**	1
	p	,000	,000	

p* < 0,05; p** < 0,01 = ilişki var; p > 0,05 = ilişki yok

Tablo 10’ da yer alan araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyon analizine ilişkin bulgular incelendiğinde; tutum ile kaygı değişkeni (r = -,546) arasında negatif yönlü orta düzeyde ve anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları olumlu yönde arttıkça kaygı düzeyleri azalmakta, tutumları olumlu yönde azaldıkça kaygı düzeyleri de yükselmektedir. Tutum ile gelecekte muhasebe mesleğini icra etme değişkeni (r = ,547) arasında pozitif yönlü orta düzeyde ve anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları olumlu yönde arttıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri artmakta, tutumları olumlu yönde azaldıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri de azalmaktadır. Kaygı ile gelecekte muhasebe mesleğini icra etme değişkeni (r = -,181) arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ve anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeyleri arttıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri azalmakta, kaygı düzeyleri azaldıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri artmaktadır.

4.7. Basit Doğrusal Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Regresyon analizinde bir bağımlı değişken ile bağımsız değişken ya da değişkenler arasındaki sebep sonuç ilişkisi matematiksel bir model ile açıklanmaya çalışılmaktadır. Bağımlı değişken bağımsız değişkenlerdeki değişimden etkilenen, bağımsız değişkenler ise bağımlı değişkeni etkilediği düşünülen değişkenlerdir (Küçükşille, 2018: 119). Araştırma hipotezlerinin test edilmesine yönelik regresyon analizi sonuçları aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

H1: “Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları muhasebe derslerine ilişkin kaygı düzeylerini anlamlı olarak etkilemektedir” hipotezine ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 11’ de sunulmuştur.

Tablo 11. H1’in Test Edilmesine İlişkin Regresyon Sonuçları

Kaygı düzeyi	B	SH	β	t	p	F	p	R ²
Sabit	5,184	,159		32,650	,000	171,786	,000	,298
Tutum	-,603	,046	-,546	-13,107	,000			

n=407, p < .05

Tablo 11’ de yer alan H1’in test edilmesine ilişkin basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, araştırma modelinin 171,786 F değeri ile istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeylerini negatif yönde etkilemektedir ($p=,000 < 0,05; \beta = -,546$). Bağımsız değişken olan tutum bağımlı değişken olan kaygı düzeyindeki toplam değişimin %29,8’ini açıklamaktadır.

H2: “Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini anlamlı olarak etkilemektedir” hipotezine ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 12. H2’nin Test Edilmesine İlişkin Regresyon Sonuçları

Muhasebe Mesleğini İcra Etme	B	SH	β	t	p	F	p	R ²
Sabit	,786	,200		3,927	,000	173,088	,000	,299
Tutum	,763	,058	,547	13,156	,000			

n=407, $p < .05$

Tablo 12’ de yer alan H2’nin test edilmesine ilişkin basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, araştırma modelinin 173,088 F değeri ile istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini pozitif yönde anlamlı olarak etkilemektedir ($p=,000 < 0,05; \beta = ,547$). Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerindeki toplam değişimin %29,9’unu açıklamaktadır.

H3: “Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeyleri gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini anlamlı olarak etkilemektedir” hipotezine ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. H3’ün test Edilmesine İlişkin Regresyon Sonuçları

Muhasebe Mesleğini İcra Etme	B	SH	β	t	p	F	p	R ²
Sabit	4,079	,200		20,404	,000	13,683	,000	,033
Tutum	-,228	,062	-,181	-3,699	,000			

n=407, $p < .05$

Tablo 13’ de yer alan H3’ün test edilmesine ilişkin basit regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında, araştırma modelinin 13,683 F değeri ile istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) olduğu görülmektedir. Buna göre öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygıları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerini negatif yönde anlamlı olarak etkilemektedir ($p=,000 < 0,05; \beta = -,181$). Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygıları gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerindeki toplam değişimin %3,3’ünü açıklamaktadır.

5. SONUÇ

Bu çalışma, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutum ve kaygılarını tespit etmek, tutum ve kaygıların muhasebe mesleğinin geleceğine yansımalarını değerlendirmek amacıyla Kastamonu Üniversitesi'nde önlisans ve lisans düzeyinde muhasebe dersi alan 407 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmanın sonuçları, öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu, başka bir deyişle öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik olumlu ya da olumsuz bir tutum içinde olmadıklarını göstermektedir. Bu bulgu muhasebeye karşı tutumun olumsuz (Mladenovic, 2000; Marriott ve Marriott, 2003; McDowall ve Jackling, 2010; Buckhaults ve Fisher, 2011; Ertuğrul ve Özdemir, 2014; Gökoğlan ve Kök, 2022) ve olumlu (Tan ve Laswad, 2006; Jackling ve diğ., 2012; Kandemir ve diğ., 2016; Goh ve Scerri, 2016; Bekoe ve diğ., 2018; Hatane ve diğ., 2019) olarak tespit edildiği önceki çalışmaların sonuçlarından farklılaşmaktadır. Araştırma sonuçları öğrencilerin muhasebe derslerine ilişkin kaygı düzeylerinin de orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu yapılan önceki çalışmaların (Malgwi, 2011; Duman ve diğ., 2015) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin gelecekte muhasebe mesleğini icra etmeye yönelik ifadeler de orta düzeyde katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimlerine ilişkin bu bulgu, araştırma kapsamındaki öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre farklılaşabileceği kısıtı ile birlikte ele alınmalıdır. Bu araştırmanın amacı bu farklılaşmayı incelemek olmamakla birlikte, kısıtı olarak dikkate alınmalıdır.

Araştırmanın sonuçları tutum ve kaygı değişkenleri arasında doğrusal negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonucun beklentiler ve önceki çalışmaların (Buckhaults ve Fisher, 2011; Chen ve diğ. 2013; Varıcı ve Bulut, 2015) sonuçları ile paralel olduğunu söylemek mümkündür. Yani öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik olumsuz bir tutum içinde olması muhasebe derslerine yönelik kaygı düzeyinin yüksek olmasına neden olacaktır. Chen ve diğerleri (2013) de bu araştırma ile benzer şekilde anket yöntemi kullandıkları çalışmada, tutum ile kaygı arasında anlamlı ilişkiler tespit etmişlerdir. Varıcı ve Bulut (2015), öğrencilerin muhasebe dersi ile ilgili endişelerini ve tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, kaygı ve tutum arasında negatif ilişkiler tespit etmişlerdir.

Araştırma sonucunda tutum ve gelecekte muhasebe mesleğini icra etme değişkenleri arasında pozitif doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre muhasebe derslerine karşı olumlu tutum içinde olunması gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimini arttıracak, olumsuz tutum içinde olunması ise gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimini azaltacaktır. Yapılan çalışmalar da tutumun kariyer tercihlerini etkilediği bulgusunu desteklemektedir (Jackling ve Calero, 2006; Bekoe ve diğ., 2018; Hatane ve diğ., 2019). Öğrencilerin muhasebeci olarak kariyer yapma niyeti üzerinde tutumun oldukça önemli bir etkisi söz konusudur (Jackling ve Calero, 2006),

Araştırmanın sonuçları kaygı ve gelecekte muhasebe mesleğini icra etme değişkenleri arasında ise negatif doğrusal bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik kaygıları arttıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri azalacak, kaygıları azaldıkça gelecekte muhasebe mesleğini icra etme eğilimleri artacaktır. Bu sonuçların da mantıksal olarak beklentiler dahilinde olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü

olumsuz tutum içinde olunan ya da kaygı düzeyinin yüksek olduğu bir alanın zorunluluklar dışında meslek olarak seçilmesi beklenmeyecektir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, araştırma amacı ile ilişkili üç araştırma hipotezinin tamamını doğrulamış, tutumun kaygı düzeyini etkilediğini, ayrıca tutum ve kaygının muhasebeyi gelecekte meslek olarak icra etme eğilimi üzerinde de etkisi olduğunu göstermiştir.

Araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebeye karşı geliştirdikleri tutum ve kaygının, muhasebenin gelecekte bir meslek olarak seçilmesinde etkisi olan önemli faktörler olduğunu söylemek mümkündür. Bu, küresel anlamda da eksikliği kabul edilen nitelikli muhasebe meslek mensubu ihtiyacının karşılanması açısından da önemli bir bulgudur. Öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde ve kaygı düzeylerinin azaltılmasında, eğitimciler ve kullanılan öğretim yöntemleri sürecin bir parçası olarak etkilidir. Buckhaults ve Fisher (2011:35)'in da belirttiği gibi muhasebe eğitimcilerinin uygun materyaller ve yeni öğretim yöntemleri ile öğrencilerin muhasebe derslerine yönelik motivasyonlarını artırması ve kaygılarını azaltması mümkündür. Bununla birlikte muhasebe derslerinin öğrencilerin konuya olan ilgisini teşvik edecek ve kaygılarını azaltacak şekilde tasarlanması da gereklidir. Böylece öğrenciler muhasebe derslerine daha fazla ilgi duyacak, kendilerine daha çok güvenecek, muhasebe derslerine yönelik daha olumlu tutum geliştirecek, kaygıları azaltılabilecek ve nitelikli öğrencilerin zorunluluklar dışında istekli olarak muhasebe alanında çalışmalarını sağlayabilecektir.

KAYNAKLAR

- Bekoe, R.A. - Owusu, G.M.Y. - Ofori, C.G. - Essel-Anderson, A. - Welbeck, E.E. (2018). "Attitudes towards accounting and intention to major in accounting: a logistic regression analysis". *Journal of Accounting in Emerging Economies*, 8 (4), 459-475.
- Borja, P.M. (2003). "So you've been asked to teach principles of accounting". *Business Education Forum*, 58 (2), 30-32.
- Bozkurt, S. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde sınav kaygısı, matematik kaygısı, genel başarı ve matematik başarısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Buckhaults, J. - Fisher, D. (2011). "Trends in accounting education: decreasing accounting anxiety and promoting new methods". *Journal of Education for Business*, 86, 31-35.
- Büyüköztürk, Ş. - Kılıç Çakmak, E. - Akgün, Ö.E. - Karadeniz, Ş. - Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 15. Baskı, Pegem Akademi, Ankara.
- Byrne, M. - Willis, P. (2005). "Irish secondary students' perceptions of the work of an accountant and the accounting profession". *Accounting Education: An International Journal*, 14 (4), 367-81.

- Callimaci, A.- Fortin, A.- Lux, G. - Caron, M.- Smaili, N. (2023). “Academic and non-academic factors explaining anxiety among accounting students: evidence from the covid-19 pandemic”. *Accounting Education*, DOI:10.1080/09639284.2023.2232342, 1-30.
- Cengiz, S. - Çetin, B. (2019). “Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerde strese neden olan faktörlerle derse yönelik tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 81, 183- 212.
- Chen, B.H. - Hsu, M.- Chen, M. (2013). “The relationship between learning attitude and anxiety in accounting classes: the case o hospitality management university students in Taiwan”. *Qual Quant*, 47, 2815–2827.
- Clark, C. - Schwartz, B. (1989). “Accounting anxiety: an experiment to determine the effects of an intervention on anxiety levels and achievement of introductory accounting students”. *Journal of Accounting Education*, 7, 149-169.
- Cohen, J. - Hanno, D.M. (1993). “An analysis of underlying constructs affecting the choice of accounting as a major”. *Issues in Accounting Education*, 8 (2), 219–238.
- Duman, H. - Apak, İ. - Yücenurşen, M. - Peker, A.A. (2015). “Determining the anxieties of accounting education students: a sample of Aksaray university”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 1834-840.
- Ertuğrul, İ. - Özdemir, S. (2014). “Muhasebe dersi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin derse yönelik tutumlarının tespiti: Ege bölgesinde bir uygulama”. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7 (1), 204-214.
- Felton, S. - Buhr, N. - Northey, M. (1994). “Factors influencing the business student’s choice of a career in chartered accounting”. *Issues in Accounting Education*, 9 (1), 131-141.
- George, D. - Mallery, P. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference*. 17.0 update (10a ed.), Pearson, Boston.
- Goh, E. - Scerri, M. (2016). “I study accounting because I have to: an exploratory study of hospitality students’ attitudes toward accounting education”. *Journal Of Hospitality & Tourism Education*, 28 (2), 85–94.
- Gökoğlan, K. - Kök, M. (2022). “Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe dersi hakkındaki metaforik algıları: Dicle üniversitesi iibf örneği”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (2), 807–824.
- Hair, J.F. - Black, W.C. - Babin, B.J. - Anderson, R. E. (2013). *Multivariate Data Analysis*. Seventh Edition, Pearson Education Limited, UK.
- Hair, J.F. - Black, W.C. - Babin, B.J. - Anderson, R.E. - Tatham, R.L. (1998). *Multivariate Data Analysis*. Fifth Edition, Prentice-Hall International Inc., NJ.
- Hatane, S.E. - Setiono, F.J.- Setiawan, F.F. - Samuel, H. - Mangoting, Y. (2019). “Learning environment, students’ attitude and intention to enhance current knowledge in the

- context of choosing accounting career”. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 13 (1), 79-97.
- Holland, J.L. (1966). *The Psychology of Vocational Choice*. MA: Blaisdell, Waltham.
- Holland, J.L. (1973). *The Psychology of Vocational Choice*. Englewood Cliffs, Prentice Hall, NJ.
- Jackling, B. - Calero, C. (2006). “Influences on undergraduate students’ intentions to become qualified accountants: evidence from Australia”. *Accounting Education*, 15 (4), 419-38.
- Jackling, B. - Lange, P. - Phillips, J. - Sewell, J. (2012). “attitudes towards accounting: differences between Australian and international students”. *Accounting Research Journal*, 25(2), 113-130.
- Kandemir, T. - Kardeş, Z. - Baykut, E. (2016). “Meslek yüksekokulu öğrencilerinin muhasebe eğitime bakış açıları: Afyon Kocatepe üniversitesi meslek yüksekokulları örneği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (2), 133-151.
- Karavardar, A. – Paça, M.(2019). “Muhasebe dersine ilişkin algı ve kaygı: Giresun üniversitesi işletme bölümü öğrencileri üzerinde bir inceleme”. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10 (1), 73-83.
- Kaygusuzoğlu, M. - Coşkun, A. (2021). “Muhasebeci adaylarının muhasebe mesleğine yönelik kaygılarının incelenmesi üzerine bir araştırma”. *R&S -Research Studies Anatolia Journal*, 4 (3), 194-206.
- Kayış, A. (2018). “Güvenirlilik analizi”. Kalaycı, Ş. (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri İçinde* (404-419), 9. Basım, Dinamik Akademi, Ankara.
- Küçüksille, E. (2018). “Basit doğrusal regersyon”. Kalaycı, Ş. (Ed.). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Teknikleri içinde* (119-204), 9. Basım, Dinamik Akademi, Ankara.
- Lindgren, H.C. (1967). *Educational psychology in the classroom*. Third Edition, Wiley. New York.
- Malgwi, C.A. (2011). “Determinants of accounting anxiety in business students”. *Journal of College Teaching and Learning*, 1 (2), 81-94.
- Marriott, P. - Marriott, N. (2003). “Are we turning them on? a longitudinal study of undergraduate accounting students’ attitudes towards accounting as a profession”. *Accounting Education*, 12 (2), 113–133.
- McDowall, T. - Jackling, B. (2010). “Attitudes towards the accounting profession: an Australian perspective”. *Asian Review of Accounting*, 18 (1), 30-49.
- Mladenovic, R. (2000). “An investigation into ways of challenging introductory accounting students’ negative perceptions of accounting”. *Accounting Education*, 9 (2), 135-55.

- Monis, S. (2018). Üniversite öğrencilerinde muhasebe dersi fobisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Gaziantep.
- Saemann, G.P. - Crooker, K.J. (1999). “Student perceptions of the profession and its effect on decisions to major in accounting”. *Journal of Accounting Education*, 17 (1), 1-22.
- Spielberger, C.D. - Gorsuch, R. - Lushene, R. - Vagg, P.R. - Jacobs, G.A. (1983). *State-Trait Anxiety Inventory for Adults*. Consulting Psychologists Press Inc., Canada.
- Tabachnick, B.G. - Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Sixth Edition, Pearson, Boston.
- Tan, L.M.– Laswad, F. (2006). “Students’ beliefs, attitudes and intentions to major in accounting”. *Accounting Education: An international journal*, 15 (2), 167-187.
- Varıcı, İ. - Bulut, E. (2015). “Muhasebe dersine yönelik endişeler ve tutumlar: Samsun Ondokuzmayıs üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi örneği”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (3), 293-314.
- Yardımcıoğlu, M. - Şıtak, B. - Şıtak, P. (2021). “İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin muhasebe eğitime karşı tutumlarının covid-19 pandemi döneminde incelenmesi. *İşletme Bilimi Dergisi (JOBS)*, 9 (1), 25-49.
- Yazıcıoğlu, Y. - Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık, Ankara.

